

ᐅᖃᐅᓯᖅᓄᑦ ᑲᒥᓯᓇᐅᑦ ᐱᓕᓕᓕᓂᓂ ᓄᓇᐅᓴᒥ

Uqauhinut Kamisinaup Havakvia Nunavunmi

Office of the Languages Commissioner of Nunavut

Bureau du commissaire aux langues du Nunavut

Katitiqhimajut Ukiumi Unniudjutit haffumunga Qitiqqautijuq 1, 2021, hamunga Qiqaijalirvia 31, 2024

Hivajautaa

867-975-5080

Akiittuq hivajautaa nampaa: 1-877-836-2280

Qaritaujakkut titiravikhat

langcom@langcom.nu.ca

ᑎᑎᓐᑲᑎᓂᑦ ᐅᓴᓯᑎ

3A-630 Queen Elizabeth Way, Iqaluit, Nunavut X0A 0H0

Najugaa

630 Queen Elizabeth II Way, 3rd Floor.

(Qamutiik – First Nations Maniqarviat igluqpak)

ILUANIITTUT MAKPIRAAT

Makpirniit

1. TITIRAQHIMAJUQ UQAQTIUJUMUT MALIGALIURVINGMI	3
2. TUHAQTIDJUTAIT UQAUHIINUT KAMISINAMIN	4-5
3. TIMIQUTIGIJAUJUT NAUNAITKUTAA	7
4. HAVAAKHAI, TAUTUKTUUJAAQTAIT MUNARIJAKHALLU UQAUHIINUT KAMISINA
8-9	
5. PITQUJAUJUT	10-12
6. ILITARIJAUHIMAJUT UQAUHIIT NUNAVUNMI	12-17
6.1. Uqauhilirinirmut Maligangat	
6.2. Qanuriniit Iltarijauhimagut Uqauhiit Uqaqtajut hapkunanga Nunavunmi
inugiangniitigut	
6.3. Tuhaqtipkainikkut Kivgaqtuidjutikhanik Inungnun	
7. HULIDJUTIKKUT UNNIUDJUTIT	18-22
7.1. Havaktittiniq Ajuirhautikhangit Pivallidjutikhat	
7.2. Tingmidjutingit, Katimaniq Quviahuktipkaijullu	
7.3. Inungnut Ikajuqtut	
7.4. Havaakhat	
8. IHUMAALUUTIT UVALU INUIT UQAUHIINUT IHUMALIURUTIT	22-30
8.1. Ihumaaluutigijajut	
8.2. Inuit Uqauhiinut Ihumaliurutit	
9. Maniit Atugakhat Unniudjutit	31
10. ILIQAHIUTIHIHIMAJUQ	32-34

1. TITIRAQHIMAJUQ UQAQTITTUJIMUT MALIGALIURVINGMI

Uqaqtittiji Maligaliurjuarvingmi
Nunavunmi Maligaliurvia
Iqaluit, Nunavut
X0A 0H0

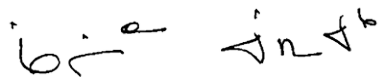
Uqaqtittiji,

Titiraqhimaninngani 24(1) uumannga *Ilitarijauhijaujut Uqauhiit Maligaq*, Quviahuktunga tunihipluhi 2021-2022, 2022-2023, unalu 2023-2024 Ukiumi Unniudjutit Havagvianin Uqauhiliqinikkut Kamisinamun Nunavunmi.

Una unniudjut pidjutitqaqtuq hamanga Qitiqqaqtijuq 1, 2021, hamunga Qiqaijalirvia 31, 2024.

Unalu, iliuradjavat katimatjutikhamut una taiguagakhaq Maligaiurvinganut Nunavunmut, naunaiqhijaujut ilangani titiraqhimaninngani 24(2) uumannga *Ilitarijaujut Uqauhingit Maligaq*.

Pittiarnikkut,

Karliin Aariak
Uqauhiinnut Kamisina Nunavunmut

2. TUHAQTIDJUTAIT UQAUHIINUT KAMISINAMIN

Talvanga aulaqtirviangani Havagviani Uqauhiliqijunik Kamisinangit Nunavunmi uvani 1999, havaktakharnik Uqauhiliqijunik Kamisinangit aulatitiliqtuq. Naunaittuq, Taaqhivalirvia 1, 2009, una *Inuit Uqauhingit Tammaqtailininga Maligaq* atuqtauliqtuq, piliuqtuq hivitujunik nutaanik havaanik munarijakhangillu Havagvinganut munarigiami uqauhingit pilaarutinginnik Nunavunmiut. Ilaliutihimajut havaaat ihuaqtut ilihimalugit taimaali maligat titiraqhimajut havagvingma hakugingniit ihivriuriangini uqauhiinut pilaarutit ihuinaarnirmun.

Hapkuat maligat katimaniq havagvimnut pilaarutinga pigiami naunaitkutaq ikajuriami ihivriuqtavut kitut tamaitalu ihumaaluutigijaujut pijuuq uqauhirnirmut pilaarutinginnik ihuinaaqtut Nunavunmi. Ilanga 25 (5) uumani *Ilitarijauhijaujut Uqauhiit Maligaq*, talvuunluaq, naunaijainiaqtuq taima *Tuhagakhanik Tiguhinirmut Hapummijaarninirmut Hiamitirnaittunik Titiraqtaujuukhaungittunik Maligaq* ikiglihimaittut maniliurutikhavut hakugiutikhangit. Ilanga 38 (6) hamani *Inuit Uqauhinginnun Tammaqtailinirmut Maligaq* hivumut naunairutaujuq hiamitiqtailiniq hiamitiqtakhaungittunik pidjutigiplugit ihivriuqtavut atuqtaujuittut.

Havagvikput amigaitunik auurutiaqtut tuhaqtinirmun hapkua iluaniit maliganun havagvingnun Kavamatkut Nunavunmi. Ajurnaqtuugaluaqtuq, atuqpaktugut aullaranginnaqtumik pittailitikhnik havagviujunit tunihipluta naunaitkutikhanik ihariagijaujunik ihivriuhidjutikhaptinik kinguvaktitpalliajut uuktuutikhaptinik ihuaqhautikhanik uqauhiinut pilaarutinik. Uqarvigijatka Naunaitkutikhanut Hiamitirnaittunullu Kamisinamut naunaiqhijumaplugit munarijakhatka hakugiutikhatlu pijanginni naunaitkutikhanik GN-kut havagviinnit imaalu havagviujunit ikajuutikhanik ihivriuhidjutimnik. Uqautigijatka ataani ilangit uqaqtaujut hapkunanga Kangiqhidjutikkut uvalu Hiamitiqtailinikkut Kamisinaup titiraqhimajaanin:

"Ilanga 25(5) uumani OLA uqaqtuq

(5) Piqaqqat ihuangittumik ihuidjutaungittullu ukunani titiraqhimaninngani unalu Tuhagakhanik Tiguhinirmut Hapummijaarninirmut Hiamitirnaittunun Titiraqtauhimajunik (ATIPP) Maligarmi imaaluuniit maliruagakhait piliuqtauhimajut ataani Maligaq, una ilangani hakugitqijaujuq hivitujumut ihuidjutaungittunut.

38(6) taphumani ILPA:

(6) Piqaqqat ihuangittumik ihuidjutaungittullu ukunani Ilangani unalu Tuhagakhanik Tiguhinirmut Hapummijaarninirmut Hiamitirnaittunun Titiraqtaujuukhaungittunun Titiraqhimajut Maligaq imaaluuniit maliruagakhait piliuqtauhimajut ataani Maligaq, una Ilanga hivulliujuq pidjutiqaqtuq anginiqhaujumik ihuidjutaungittunut imaaluuniit ihuidjutaunirmik.

Iniqtirutitka hapkua:

- Piqaqtutit maligatigut pijunut katitiriarni uqariarnilu naunaitkutaq apirijat.
- Piqagituq aturiaqaqtumik hunamikliqaa uukturnirijarnik hivunihijutikhanik ilagani ATIPPA.
- Taima nunalaani timingit tunihiaktut ilingnun naunaiqhitikharnik apiqhidjutingnik, piquaimaitun ihuinaarutunik hiamitiqtukhaungitunik ataani umani ATIPPA.

Hakugiutingit ataani OLA unalu ILPA

Havagvit ataniqtuqtaujuq malrungnin maligaanin: una *Ilitarijauhijumajut Uqauhiit Maligaaq* (OLA) unalu *Inuit Uqauhingit Tammaqtailininga Maligaaq* (ILPA). Ukuak malruuk maligak pipkaijuq agijunik ataniqtuijutunik ihivriuriagani pijariaqariaganilu hananiginik makpiraanik ahiiniklu hivunihijutunik.

Aturluaqtut maligakhangit OLA uvani katitiriniq kangiqhidjutit hapkutiguuna:

- Uqauhiinut Kamisina pillajuq "tukhiutilutik pilutiklu naunaitkutikhanik inungnit imaalu ihuaqtumik Uqauhiinut Kamisina ihumaliurluni ihuaqtunik": s 31(1).
- Uqauhiinut Kamisina uuktuinnarialgit "ubluqhiutikkut inikhaillu" naunaiqtauhimajuq Kamisinamit: s 31(2)(c).
- Uqauhiinut Kamisinap havaktaaqtuq inungmik piliurluni "titiqqanik hunaniklu" inuup pihimagumi Kamisinaup ihumagijaa ihuaqtuq "ikaarnikkut inikhamiklu" naunaiqtauhimajuq Kamisinamit: s 31(2)(d).

Ataani Ilitarijauhijumajut Uqauhiit Maligaaq OLA unalu ILPA, pilaarutiqaqtutit hunanik naunaitkutikhanik ihumagijarnik ihuaqtunik, ikittunik ilaupkaqtaulimaittutit. huaqhilaqaqtatit inuit timiqutainik pipkaijaarni iliknut. Piqaqtutit ilanganik maligatigut pittailininnga qanuriliuqtarnik naunaitkutanik, kihimi ihumaliuqtuq iliknut, kavamatkunni timiqutigijangit.

Uvani ATIPPA taidjutit, inungnun timiqutilgit tunihikpata kangiqhidjutunik ihariagijangnik havaklugit, piqaqtuq ihuinaarutiqalimaittuq hiamitiqtakhaungittunik ataani ATIPPA. Inuk ihuiguuhtiqarumik hiamitailinikkut ihuinaarutunik ataani s 49.1(1) uvani ATIPPA taimaa inungnut timiqutaa uqaqpakmat inuup kangiqhidjutainnik Uqauhiinut Kamisinamut, hiamitilimaittunga maligahaq hiamitiqtaujuukhaungittunut ihuinaarut, huuq pijuuq uumani titiqqami."

Una Tuhaqtitaunirmut Ilitturijaujukhaungittunilu Hapummiji Kamisinaup ihivriurutaa naunaiqtitaa havaara havagviuplu pilaarutainnik tukhiriarni pijaamilu ilitturipkaidjutunik miaagun ihivriuhinikkut uqauhiinut pilaarutunik ihuinaarutunik.

Ajungnaqtuugaluaq, uqautigingitara maliganun itqaumalugit inungnun havaktit tuhaqtilugit kangiqhidjutit ikajuutikhat ihivriurutinun kihimi ihariagijaujut kangiqhidjutit ukualu Hiamitiqtailinirmun Kamisinamun uqautigijaangani una.

Havagvikput pijaarnigit ihuaqtumik ihivgiurlugu uvalu uqautigilugit uqauhiinut pilaarutit pijariaqaqtut tamaat ilauqatigiingnirit hivungani havaktut, qitqani atangujat uvalu angajuiit atangujat tamaini GN-kut Havagviini. Itqaumaluhi ilaliutihimajut uqautigijaangani uqauhiinut pilaarutit ihumaaluutit ilaujut kivgaqtuutiinaungitut Kavamatkunin Nunavunmi kihimi kivgaqtuutinun tunijaujut kavamatkunin timiujunin Kavamatkut Nunavunmi, Haamlaujuni, nanminiqagtut havagviit kavamatuqatkuni kavamatkut. Hapumminikkut uqauhiinut pilaarutinik Nunavunmiut atauttikkut munaridjutigijavun ihariagijullu tamaat havaqatigiiknirnik inungni timiqutinilu amigaittuni qullirutini.

Tamaanun Kangiqhidjutinun ukualu Hiamitailinikkut Kamisinap titiraq piinarialik hivajarlugit havagvikput.

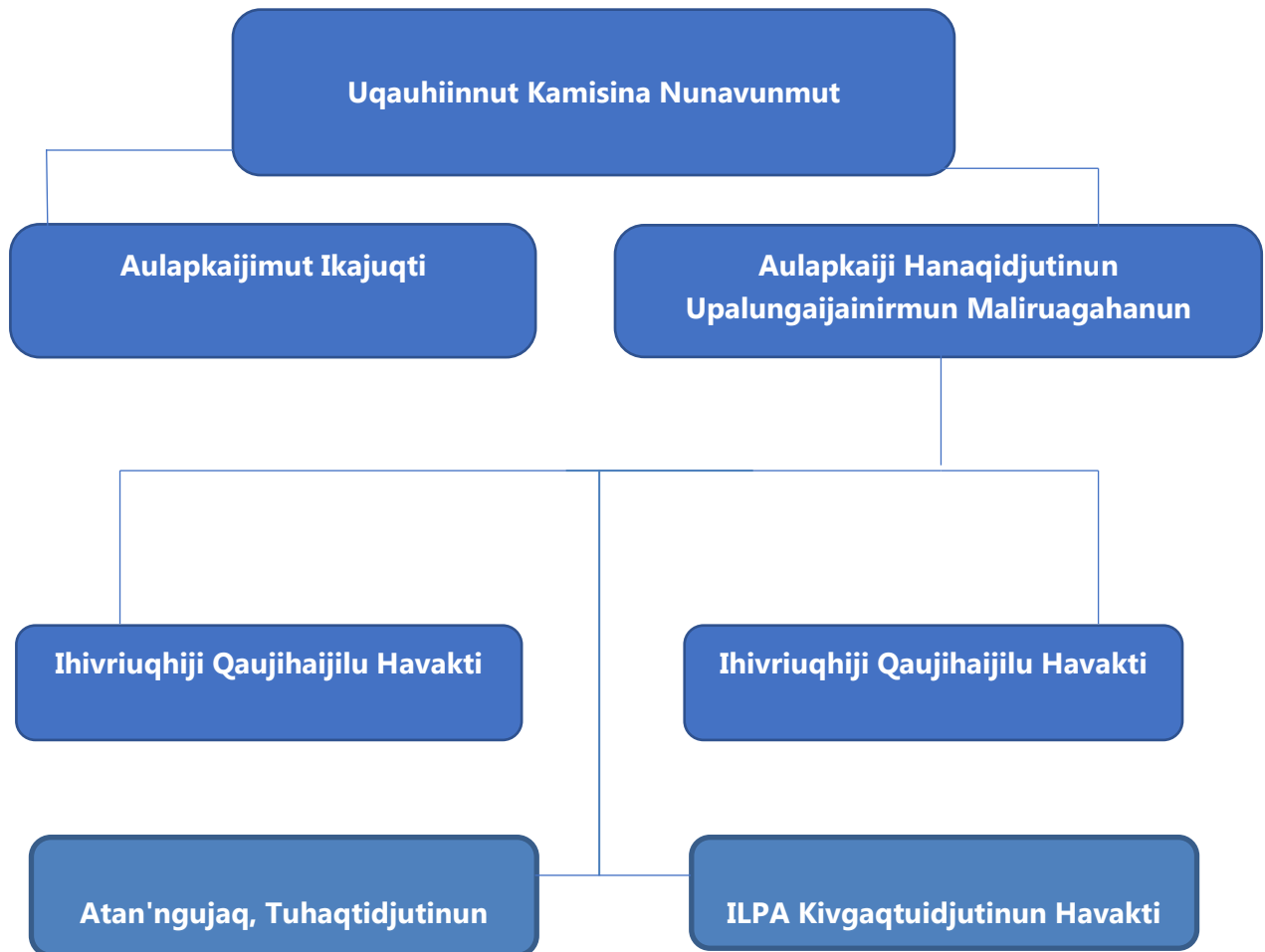
Quana – ᐅᐅᐅᐅᐅ – Nakurmiik - Thank you - Merci

Karliin Aariak

3. HAVAGVIGIJAUJUT NAUNAITKUTAIT

ᐅᖃᐅᓯᖅᓄᖅ ᐅᓯᓯᖅᐅᖅ ᐱᖃᐱᖅᐱᖅ ᓄᖅᓴᓯᓯᓯᓯ
Uqauhinut Kamisinaup Havakvia Nunavunmi
Office of the Languages Commissioner of Nunavut
Bureau du commissaire aux langues du Nunavut

4. PITQUJAUJUT, TAUTUKTUUJAAQTAMIKNIK MUNARINIRLU UQAUHILIRINIRMUT KAMISINGANIT

Uqauhilirijitkunnut Kamisinaup maliktakhait atuliqtitaugiami munarigiamilu uqauhingit pilaarutingit uumangga Nunavunmiut tammaqtailihimajuq Nunavuutim uqauhingit Maligaliurvingmi. Havaangit Uqauhiinut Kamisinaup piliuqtauhimajuq ataani ilangani 22 uvani *Iltarijauhijajut Uqauhiit Maligaaq* (OLA) ilanganilu 28 haffumani *Inuit Uqauhingit Tammaqtailininga Maligaaq* (ILPA).

PITQUJAUNIA

Tamna maliktakhaq Uqauhilirinirmut Kamisinaup atuliqtitaugiami munarigiamilu uqauhingit pilaarutingit Nunavunmiut piliurhimajuq Nunavuutim uqauhingit maliganga. Havaanga Havagvinga ikajuriami pingahunik aadlatqiinik uqauhilirinirmut nunallaat: Inuit uqauhinga-ugaiuktut nunallaani. Uviititut-ugaiuktut nunallaani unalu Oablunaatitut-ugaiuktut

HAVAARIJAKHAIT

Uqauhiinut Kamisina hitamanik havaarijakhaqaqtuq:

Ihivriuqtiujuq Ihuigijaujunik

Uqauhiinut Kamisina ihivriurniaqtuq pigumik ihuinaarniaqtut uqauhingit maliganga aviktuqhimajumi havagviujut, hamlaujinni, nanminiaqqtut timiqutigijaujut, kavamatuqatkut havagvingit, timiqutigijangit havagviujutlu. Havagvik ihivriuqtaaqtuq, naunaijarlugin unniudjutiniklu, tuhaqtinkainikkut nunallaani

Uqaqtiujuq

Uqauhiinut Kamisina tuhaqtitiblugit timiujut atulirlugu ihumaliurutinun-havauhiat, atuqtaujut maliruagahat pitiarnirmun uqauhiinut pilaarutit.

Uqaudjiji

Uqauhiinut Kamisina uqaudjiluni, ikajurlugit havaqtigilugillu avikturhimajumi havagviujut, hamlaujinni, nanminiaqqtut havagviit, kavamatuqatkuni havagviit, timiujut havagviujut inmi kivgaqtuutaitigut tuhaqtidjutikullu pijaatik. Havagviklu kanqihpkaquqit Nunavunmiut inmi

Munaridjutit

Uqauhiinut Kamisina munariblugit ihivriuqhugillu qanuriniit aviktuqhimajumi havagviujut, hamlaujinni, nanminiaqqtut havagviit, kavamatuqatkut havagviit, timiujut havagviujut pidjutigilugit inmi pijakhatik ataani Nunavunmi uqauhiinut maligat.

Uqauhiinut Kamisinap havaarijait ukua:

- Ilitturipkarlugit Nunavunmiut uqauhiinut pilaarutainik
- Ilitturipkarlugit uqautilugit avikturhimajumi havagviujut, hamlaujinni, nanminiqagtut havagviita timiqutigijaujut kavamatuqatkuni havagviit, havagvigjuangit inmi uqauhiit pijakhainik
- Munarijaami avikturhimajumi havagviujut, hamlaujinni, nanminiqagtut havagviit, kavamatuqatkut havagviit, katimajiit havagviujut uqauhiinut ikajutait tuhaqtaillu inungnut
- Ilitturipkaijaami hamlaujinni, nanminiqagtut havagviit kavamatuqatkuni timiqutigijangit uqauhiinut uqaqatigiingniq ikajuutiniklu ihariagijanginnik titiraqhimajumi 3 uumannga ILPA
- Ihivriughiluni uqaqtiuluniluuniit ihuaqhaidjutikharnik atuqtakharniklu ihuaqhaidjutikharnik hanaqidjutikharnik
- Ikajurluni munarilugillu atulirnikhanut Nunavunmi uqauhiinut maligat

Kamisina piqaqturlu angitqiamik auladjutinik, ilaujut:

- Akhuurutigilugit uqauhiinut pilaarutit imaatut tunihilutik pivikhanginik aturlugit ilitarijauhijaujut uqauhiit
- Ihivriughimmaarlugu ihuaqtumik aturninngalu maliganik pijut ilitarijaujut uqauhingit pilaarutingit
- Havaklugit nuitilugillu unniudjutit
- Havaklugit ihivriurutit naunajautiluuniin
- Atuquivaktaujukhanik atuqpaliqtukhanut pivagluni uqaudjivaglunilu kimulliqaaq

5. PITQUJAUHIMAJUT

Havagvia Uqauhiinut Kamisina angmaqtuq uvani 1999 humi Nunavut aviktuqhimajumi. Ukiuq tamaat, una havagvik pitquijuuq qanuqtun kiuniarhimanikkut Uqauhiinut ihumaaluutigijaujunik nunaqaqtinit. Aullaqtilirama ilitarijauhijaujunik taidjutainnik Uqauhikkut Kamisina uvani 2020, amigaiqjuumijut amigaitilangit Nunavunmiut havagviptingnut uqautigiplugit ihumaluutaujut pidjutiaqtunik uqauhikkut pilaarutinik.

Havagvikput piqaqtut amigaitunik pitquidjutinik amigaituni ukiuni uqautigijaangani hapkua auungnaqtut ihumaaluutit uvalu ikajuqhugit hivungani uqauhikkut pilaarutit ihuinaarnirmun. Pitqujaujut havagvimnit pitqujaunginnarialik kavamatuqatkuni kavamanganut, Nunavut Kavamanga, hamlaujunni, nanminiqaqtullu. Munarijakhangit pijariaqaqtut pijakhanut timiqutaujunut tunijauhijaujut hapkuninga pitqujauhijaujunik angirlugit maliqalugillu pitqujauhijaujut imaaluuniit maliqajakhangitka pitqujauhijaujut.

Uqautigiffaarumajatka ihariagijaujut pitqujauhijaujut piliuqtauhimajut havagviptingnit kingulirni ukiuni imaalu uqautigilugit anginikhanik pitqujamnik maliktaujariaqaqtut.

Uvani 2018-2019, havagvikput atuliqujaujuq Ukiuqtaqtumi havagviujuni maligiagani OLA, "tamaita ukiuqtaqtumi havagviujut hivuliutijakharaluat nuuptirniniginik makpiraat pijutiaqtut inuknut (ilaa titiraakhat, maliruakhat, nivingajulu)."

Uvani 2018-2019, atuliquijugut "maligiagani Iilitarijauhijaujut Uqauhiit Maligaq OLA, tamangnik ukiuqtaqtumi havagviujut ilituqhaqtakharaluangit atulaarniganik pivalianiganik amihunik uqauhirnik ajikutinik atufaariagani makpiraat (taimaittut naunaitkutit unniudjutitlu).

Uvani 2017-2018, atuliqujavut Kavamat Nunavumi pivaliajut atuqujaujumik tuhaumajutinik inuknik tamaini ilitarijauhijaujuni uqauhirni pipkaijaagani naunaitunik nahurijaujunik kavamani havaktut, ukualu atuqtunik, pigiarutinik, ihuaqtuniklu.

Uvani 2017/2018, pitquijugut tapkua Pitquhiliqijit + IUT-kutuliuriami tutquumavingit katitiriami uqauhinginnik atuqtaujut aviktuqhimajumi havagviujut piliuriamilu naunaittunik uqauhinginnik.

Ataani pitqujaujut piliuqhimajut havagvimnit uumani 2014-2015:

Havagviat Aanniaqtailinikkut tunihijukhaujut imaalu akhuuqhailutik aullaranginnaqtumik tunihilutik imaalu atuliqtitaulutik ihuaqtumik ihuaqtumiklu tamainni atan'ngujauullaqtunut kivgaqtuidjutikhat, ilaujut munaqtuijut imaalu aullaqtitaujukhat kivgaqtuidjutikhat. **Kiudjutit hapkunanga Havagvianin Aanniaqtailinirmun** - Ihivriurninnga uuktuutaut munarinirmut iniqtiqtakpat, havagvinga havaaq piliuriami uqauhirnirmut ihumaliurut. Tamna auladjutikhangit aulahimaaqtunik aituihimaqtun ilauniaqtun uvani upalungajautikharnik.

Havagviat Aanniaqtailinikkut piliuqtukhat qanuriliurutikhanik naunaijattiaqhimajut atuqtakhat atuqtaujut nutqaqtinahuarutikhanik uqauhikkut ajuqhautauvaktunik, ikajuutikhainnik, imaalu ihuaqhijuumirlugit munaqhiliqidjutikhat. **Kiudjutit hapkunanga Havagvianin Aanniaqtailinirmun** - Havagvik havangniaqtuq qanuriliurutikhamik pivallialiurnikkut uqauhikkut hivunikhamik ihivriuhidjutaanin uuktuutaut munarinikkut iniqtaukpat. Uqauhikkut ajuqhautit uqautauniaqtut.

Havagviat Aanniaqtailinikkut piliuqtukhat naunaittumik tikinnahuarumajainnik tunihilutik aadjikutainnik aanniaqtailinikkut munaqhijutikhanik tamainut ilitarijauhijumajunut uqauhikkut katimaqatigiiktunut. **Kiudjutit hapkunanga Havagvianin Aanniaqtailinirmun** - Havagviat Aanniaqtailinikkut qujagijait anginiqarnianik tunihiplutik tamainnik ilitarijauhijumajunik uqauhikkut katimajunik ikajuqtikhanik aadjigiiktumik nakuuninganik. Havagvik havangniaqtuq qanuriliurutikhanik piliurutikhanik uqauhikkut upalungaijautikhamik ihivriuhidjutaanin uuktuutaut munarinikkut iniqtaukpat. Una uqautiginiaqtait tikinahuarutit.

Havagviat Aanniaqtailinikkut piliuqtukhat atugakhanik kivgaqtuidjutikhanik pidjutiqaqtunik numiktirinirmik QGH tamainni ikaarnirni. Uqaqtiliqtuinikkut/numiktirinikkut kivgaqtuutit piinarialgit aaniaqtunun. **Kiudjutit hapkunanga Havagvianin Aanniaqtailinirmun** - Havagvik uuktuqhimajuq maniliqtuutikhanik Pitquhiliqijikkut Havagvianin pivallialiurnikkut havagutikkut pidjutimik qinirhiajaami qanuriliurutikhanik ukununga tuhaumapkainikkut havagutunik hailihimajun 24/7 uvani QGH. Havagviat Aanniaqtailinikkut naunaiqhihimangittut hamna maniliqtuutikhaq tukhiut angiqtauhimajuq imaaluuniit hunat qanuriliurutikhat havaktauhimajut ihuaqhautikhanik ihumaluutaujunik.

Uvani 2014-2015 atuliqujavutlu Havagviujuq Aanniaqtailinikut pijariaqaqaqtulu aaniaqtuq tuhaqtitijaagani ilitarijauhijumajuni uqauhirmi, una aturumajajuq kiguani aulaniganik ikajuutinit, aulauqatigijalu aulqatitauniginiklu ikajuutinit. Uvanu 2015-2016, Havagvik kiujuq havagvimnun naunaijaqtaa havaamni pijaami hulidjutikhamik pivallialiurnikkut uqauhikkut hivunikhamik ihivriuhiliqqat uuktuutaut munarijaunikkut iniqtaukpat. Aulahimaaqtumik kivgaqtuutit atuqhugit aaniaqtut' piumajait uqauhiq ihumagijajuq. Havagvik uuktuqpaktut maniliqtuutikhanik Havagvianin Pitquhiliqijikkut Havagvianin havaamun uvani Havagvianin Aanniaqtulijijit Havaktiat piniaqtaat havagutimik ihuarhainikkut Uuitun havagutunik. Havagviat Aanniaqtailinikkut naunaiqhihimaittut havagviptingnut imaatur hamna maniliqtuutikhaq tukhiut angiqtaukpat.

Uvani 2013-2014, havagviga atuliqujuq Ministajumik Uqauhiliqinikut, havaqatiriiklutik havagviujunit ilaa Manikhaqhiurutinik Pivalianikut Aularutiniklu timiujuniklu ilaa Inuit

Uqausinginnik Taiguusiliuqtiit (IUT), havaklutik pipkaijaagani ihuaqtunik ihuaqtuniklu ikajuutunik tajjuhirnik pivalianirmik, ajuiqhajutunik ihuaqtuniklu aturiaqaqtunik. Uvani 2015-2016, pijugut kiujutimik Inuit Uqausinginnik Taiguusiliuqtiit uqaqtuq IUT-kuni havaktut havaqatigaqtut kavamatuqanit Numiktiliqijit Havagvianik Nunavumilu Havagviujuq Ilitquhirnik Inuujuhirniklu aulapkariagani tajjuhirnik naunaipkutimik aturlugu Hunaunigani tungavia (atuqtaujuq kavamatuqatkuni Numiktiliqijit Havagvianit) atulaaqtut nuuptirijaagani inungniklu.

Uvani 2011-2012, atuliqujavut Havagviujumik Ilitquhiliqijinit Inuujuhirniklu aniguqhikmata ilihqaqaalirvingmit nuuptiqhimajunik havaamit, numiktiqtit uukturiaqaqtut ilitaqhijutimik naunairiagani ajugitut havaami. Uvani 2015-2016, Havagviujuq Ilitquhirnik Inuujuhirniklu tunihihimajut kiujutimik uqauhirnik ilauniaqtuq Inuit Uqausinginnik Taiguusiliuqtiit (IUT) "pivallialutik makpiraaliuriaganilu ajuruirutinik quliriini" Inuinaqtut, pitquivilutiklu munariniganikluniit ilituqhaunmik ilitaqhijutimik inuup qanuraaluk uqauhirni ajuruirutinik. Havaqatigiblugit aviktuqhimajumi kavamatuqatkunilu havaqatigiit, atiit Kanatami Numiktirijit, Taigualiqijit Uqaqtiliqtuijut Katimajiit, IUTkut naunaijainiaqtut pijakhanik atuliffaarlugit naunaitkutikkut havauhiit hapkununga Nunavunmi numiktirijit uqaqtiliqtuijullu atuqtilugu 2016-2017 maniliqinikkut ukiungani.

6. ILITARIJAUJUT UQAUHINGIT NUNAVUNMIT

Nunavunmi puqaqtuq pingahunik uqauhirnik Inuit Uqauhiat (Inuktitut uvalu Innuinaqtut), imaalu Qablunaatut Uivitutlu. *Ilitarijaujut Uqauhingit Maligaq uvanilu Inuit Uqauhinganiq Tammaqtaainiq Maigaq* naunaiqtaa Nunavuutim Inuit unalu Francophone uqajuktut piqaqtut iharijajaujuq munarigiami hakugiktigiamilu ilihainirmut qanuriliurninnga, atajumik inuuhiq ilitquhirnu nutaqqaptiknut in'ngutaptiknullu.

6.1. UQAUHIINUT MALIGANGAT

Ilitarijauhijumajut Uqauhiit Maligaq (OLA)

Malikhugu Iltarijauhijumajut Uqauhiit Maligaq OLA, avikturhimajumi havagviujut uqaqatigijakhait inungnut imaalu tunilugit kivgaqtuidjutikhat tamainni iltarijauhijumajut uqauhiit.

Piqaqtukhaugualuarlu akhuuqtumik tunigiami havaanginnik naunaipkariami ilaujut inungnut pilaarutingit uqariami piumajanganik iltarijaujut uqauhinga pigiamilu uqaqatigiikniq piinarialeqihimajurlu havaangit talvani uqauhinga atan'ngujamit qitqaniluuniit havaamut havagvingit aadlallu havagvingit talvani piqaqtuq akhuurutaajumik piumaniq iltarijaujut uqauhinganik pijurluuniit qanurittaakhaanik havaamut (inungnut aaniqtailiniq, amirittiarutait aanniaqtailinikkullu).

Inuk, pidjutigipluguluuniit aalla inuk, katimajiit imaaluuniit nunamingni, tujuinnarialgit uqauhikkut pilaarutininik ihumaluutaujunik Havagviat Uqauhiinut Kamisinamut ilaujut inungnut ikajuqtaungitpata tuhaqtidjutikhaniklu ilitarijauhijukkut uqauhirmik aturumajamingni ilangani 11 unalu 12 uvani Iilitarijauhijajut Uqauhiit Maligaq OLA.

Ihumaaluutit tuhaqtiinariaqaqtat uvunga OLC naliinut hapkua qanuriniit:

- Tamna qanurittaakhaanik Iilitarijauhijajut Uqauhiit ilitarijaungittuq.
- Tuniqhaininnga uumannga OLA, Iilitarijauhijajut Uqauhiit Maligaq imaaluuniit aallat maligaq imaaluuniit maliruagakhat pidjutiqagtut qanurinninganut, aturnikhanut imaaluuniit tammaqtailitkhanik ilitarijauhijajumik uqauhirmik maliqangittut.
- Ihumagidjuraa pinahuarutailu OLA unaluuniin ILPA atuqtaungit.

Uqauhiinut Kamisina ihivriuqtaaqtuq pihimaittumik ihumaluutimingnik ilaujunit inungnit, uuktuutikhaminik tukhiqtaukpat ukuanga avikturhimajumi havagviujut, hamlatkunit, imaaluuniit ilaujunit uvaluuniit katimajinit Maligaliurvingmi.

Uumani Iilitarijauhijajut Uqauhiit Maligaq OLA, hamlaujunni, tunijukhat tuhapkaidjutikhanik ikajuutikhainniklu Uivivitun imaaluuniit Qablunaatun ihumagijaukpaata "akhuraaluk pijumajaukpaata" huminga ilitarijauhijajut uqauhiit. Nunavut Kavamanga tunijukhaq huli qanuriliurutikhamik ilitarigiami una "ihariagijaujuq" qaangiutigiamilu maliruagakhait piqjauhijajut hamlaujut tunigiami kivgaqtuidjutikhangit uqaqatigiingnirlu Uiviititut uvaluuniit Qablunaatun.

Havagvik amirijaaqtaa uqauhiinut kivgaqtuidjutit tuhaumapkaidjutillu inungnun pipkainikkut aviktuqhimajumi havagviujuni maliqajakhanik uumunga Iilitarijauhijajut Uqauhiit Maligaq OLA. Naunaijautit hivajaqtut tutqikhaqhugit, titiraqhimajut tuhaqtidjutit qagitaujaliqiviilu ihivriurutit, qaritaujakuuqtitijullu naunaijautit ikajuutaujut aktilaangnikkut ikajuutit katitiriangini naunaijautit.

Auladjutinun Ihivriurutit

Ihivriurninnga atauttimut taimaa pingitkumi uqauhinganut pilaarutingit takujaujuq nungutkumi ajurhautimik. Ihumaliurutit havaklugit auladjutikkut ihivriurutit pihimajut titiraqhimajunik qanuriniit tapkua malikhugit ihuinaangnikkut atuqtait Kanatami, imaatun:

1. Pijuqaqtunut qanuriniqarjuaqtunik ihumaaluutinik.
2. Taimailiqattaqtunik.
3. Amigaittut inuit qajangnautiqaktukkuuqqata.
4. Qafiunigit ihumaluutaujut pihimajut aturniqaqtuq.

5. Atuquidjutait Havagviata Uqauhiinut Kamisinap hugijaunngitpata.

Inuit Uqauhingit Tammaqtailininga Maligaq (ILPA)

Inuit Uqauhiinik Munaqhiniirmut Maligaq (ILPA) pilaqtut pilaarutimik iliharnirmut Inuit uqauhiani, munarivlugit ukiuqtaqtumi kavamatkunni havaktut havagumajut naunaiqhugillu ihuaqtut havaakhat kavamatkunnut, hamlaujunni, nanminiaqqtut havagviit, kavamatuqatkuni timiqutigijangit.

Uqauhikkut pilaarutit ihumaaluutaujut avikturhimajumi havagviujut, hamlatkut, nanminiaqqtut timiqutaujut kavamatuqatkut havagviini, havagviit uvaluuniit havagviujut tujuqtaqtut Havagviat Uqauhiinut Kamisina inungnut ikajuqtaunngitpata uqaqataunngitpata Inuit uqauhiannik. Uqauhiinut Kamisina havaktait tamaita qanuriliurutikhangit qanuriliurutikhallu naunaittumik pilaarutit, qanurininga pilaarutailu piliuqtauhimajut umanga maligamit pidjutiqaqtunik Inuit uqauhiannik ilitarijauhimajut havaktaulutiklu.

Unalu, atuqaat ilanga 11 uvani ILPA, ukiuqtaqtumi havagviujunit pipkaijariaqqtut aulariktunik havitaujunik, tukiqaqtuq "qaujimajutiqariaqqtuq Inuit Uqauhiinik inuup ihumaqhuutainik aturiagani Inuit Uqauhiinik havaktikhaqhiuqtilugit havaanikluniit." Pijumajuqautaittumik, kinaliqaak kan'nguhukkumi iqhigumiluunniit atutiamigu Inuit uqauhiat.

6.2. QANURINNINGA ILITARIJAUHIMAJUT UQAUHIIT UQAQTAUHIMAJUT NUNAVUTIM INUGIANGNINGIT

Pijuj uumunnga Naunaijainiq Kaanataup 2021 Naunaijainiq nampangit, hapkuat naittuq naunaijainiq naittuq Nunavuutim inugiangningitt unalu uqauhinga qanurittaakhaanik.¹

Inugiangningitt qanurittaakhait

- Pijuj uumunnga nampangit nutaamit naunaijaininngit, inugiangningit Nunavunmit angiklijuumiqtuq 2.5pusant akkungangni 2016 unalu 2021, atauttimut 36,858 2021.
- Nunavuutim inugiangningit nukaqhiujut qablunaat nunagijanganit aadlallu aviktuqhimajunit, piqaqtuq nampangi ukiuqtaqtut 28.3 ukiuni, uumunnga 41.9 ukiuni nunarjuami.
- Inuit piliuqtait 84.3pusant uumunnga inugiangningit Nunavunmit 2021, mikhijuj mikiumik 84.7pusant 2016

¹ JEAN-FRANÇOIS LEPAGE unalu STÉPHANIE LANGLOIS, havaqatigiikhtuk MARTIN TURCOTTE, *Angiklijuumirninnga uqauhinga qanurittaakhaanik Nunavunmi, 2001mit 2016mut*, hapkununga Naunaijaijit Kanatami, Qiqaijalirvia 2019.

- Uvani 2021, Inuinnaungittut inugiangningit ihumagilluaqtait Iqalungmi (61.1pusant). Amigaitqijaujuq naunaittuq Kangirlinirmi (9.1pusant) Iqaluktuutiamilu (5.7pusant).

Inugiangningit piqaqtut Inuktut uqauhirilluaqtat

- uvani 2021, 19,370 Nunavunmiutat (52.90pusant uumannga inugiangningit) naunaiqtait Inuktut uqauhirilluaganik. Una nakataa ikiklijuumiqtuq 14.20pusant uumannga 2016 pijuuq uumunnga 22,600 Nunavut nunaqaqtut naunaiqtait Inuktut uqauhirilluarjangit.
- Qaffiuniit Inuktut uqauhirilluaqtaat uqaqtut ikiklijuumiqtut imaa 3,230 hamanga 2016, pidjutiaqtut pusatinga ikilijuumiqtut avatqumajuni ukiuni.
- Avatqumavjaktuq pingahut hitamanit Inuinnait (76.6pusant) naunaiqtait Inuktut uqauhirilluarjangit 2016, imaatut ittuq Inuktut tunijaungittuq uqauhirilluaganik 23.4pusant Inuinnait, unaluuniit 7,075 inuit.

Inugiangningit Uviititut uqauhirilluaqtat

- Uvani 2021, 1,450 Nunavunmiutat uqagiaqaqtun Uviititun. Una nahaut ikikligiaqhimajuq 2016 (-130) kihiani amigainiqhat 1991 (+635). Inugiangniinut uqumaitilaangit hapkuat inuit angiklijuumiqtuq 3.8pusant 1991mi uumunnga 4.4pusant 2016, mikhijuq 4.0pusant 2021.
- Uvani 2021, 575 inuit Nunavunmi (1.6pusant uumannga inugiangningit) piqaqtut Uviititut hivulliqpaami ilitarijaujut uqauhinga uqaqtaujuq.
- Uvani 2021, 665 Nunavunmiutat piqaqtut Uviititut atauhirmik uqauhirilluaganik, angiklijuumiqtuq 1991mit (+205) uumanilu 2016 (+25)
- Uvani 2021, 705 Inuit (1.9pusantingaujut) uqaqtut Uviititut aimavingmingni. Taapkunangga Uviititut atauhirmik uqauhirilluaganik, ittuq pingahunik hitamanit (73.9pusant) uqaqtut Uviititut aimavingmingni.
- Uvani 2021, 295 havaktut nunaqaqtut nunavunmi (2.5pusantingaujut) uqaqtut Uviititut havagvingmini. Amigaitut havaktut inungnun titiqinirmun (37.3%), iliharnikkut kivgaqtuutit (10.2%) uvaluuniin anniaqtailinirmun munaridjutit ikajuuhiaqtullu (10.2%).
- Haamlangit inugiangningit amigaitqijaujuq 500 amigaitqijaujuq nampanga inungit uqaqtut Uviititut akitujut, Iqaluit (15.2pusant), Iqaluktuutiaq (2.3pusant) Kangirlinirmilu (1.9pusant)
- Haamlangit inugiangningit avatqumajuq 500 amigaitqijaujuq qaffiujut Uviititut uqajuktut Iqaluit (1,110), Kangirliniq (55) Iqaluktuutiamilu (40).
- Uvani 2021, atauhiq ukunani siksit ahinit unghiktumit qaihimajut (16.7pusant) uqaqtaqtut Uviititun. Una nampanga angitqijaujuq ukunanit ahinit unghiktumit

qaijut itiqtitaujut hivuani 2016 (18.4pusant) tahapkunanit itiqtitaujut akkungangni 2016 unalu 2021 (10.4pusant).

Inugiangningit piqaqtut Qablunaatit uqauhirilluanganik

- Uvani 2021, 33,105 Nunavunmiut ilihimajut Qablunaatit ilitarijaujumik uqauhinga.
- Uvani 2021, 33,955 Nunavunmiut ilitarijait Qablunaatit hivulliqpaaq ilitarijaujut uqauhinga uqaqtaujuq.
- Uvani 2021, Qablunaatit uqauhirilluanga 12,100 Nunavunmiut (33.3pusantingaujut) uqaqtaujuq aihimaliqpaktut 17,060 Nunavunmiut.
- Tamavjaita 88 pusat inugiangnirit uqaqtaqtut Qablunaatut. Aturninga Qablunaatit angiklijuumiliqtuq akinga tamarmik Inuktut Uiviitullu.

6.3. TUHAQTITIDJUTIT KIVGAQTUUTILLU INUNGNUN

Hapkua naunaitkutit naittumik uvalu aadjiliuqhugit anginiit uvalu aktilaarutait malruuk maligat mikhaagun tuhaqtitinikkut uvalu kivgaqtuutit inungnun.²

ILITARIJAUHIMAJUT UQAUHIINUT MALIGAQ	INUIT UQAUHINGINNUN TAMMAQTAILINIRMUT MALIGAQ
Pijuuq uumunnga Nunavuutim pingahuujut ilitarijaujut uqauhingit: Inuit uqauhinga, Qablunaatit unalu Uiviitit	Pijuuq uumunngainnaq Inuit uqauhingit
Pidjutiqaqtut aviktuqhimajumi havagvingnun: <ul style="list-style-type: none"> • Kavamat Nunavut Havagvingit Kavamatkut Havagvingillu • Maligaliuqtit • Nunavut Kuartiliqijut Maligaliqijikkuni allatlu timituqangitlu 	Pidjutiqaqtut aviktuqhimajumi havagvingnun: <ul style="list-style-type: none"> • Kavamat Nunavut Havagvingit Kavamatkut Havagvingillu • Maligaliuqtit • Nunavut Kuartiliqijut Maligaliqijikkuni allatlu timituqangitlu
Pijuuq uumunnga haamlangit "piqarumi akhuraaluk ihariagijaujuq" uumunnga "angiqtaujuq" uqaqatigiikniq havaangillu uumani ilitarijaujut uqauhingit	Atuqtaujuqhaq haamlatkunnut ihumagihimaittumik piumajangit
Atuqtaungituq nanminirijaujunun/havagviinnun	Pijuuq nanminiqaqtunut timiqutigijangit (ilaliutijuq havagvinga aadlallu)

² HAVAGVIAT PITQUHILIRIJITKUT, *Uqausivut – Tamna Iluittuq Ihumaliurut Pijuuq uumunnga* Iltarijaujut Uqauhingit Maligaq unalu Inuit Uqauhingit Tammaqtailininga Maligaq 2012–2016, Nunavut Kavamanga, makpiraangani iii.

	ihuarhaqhimajut timiqutigijaujut tunijuq havaangit naunaitkutanikluuniit inungnut Nunavunmi)
Atuqtaungituq kavamatuqatkuni havagvingnun, timiujut havagviujut	Aturutuqatuq kavamatuqatkunnin havagviinnun, timiqutinun havagviinnunlu

Ukiuqtaqtumi havagviit Nunavunmi naunaijaqhimajut Maligarmit³

<p><u>Havagvingit Nunavut Kavamangani</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nunalingni Kavamatkunnilu Pivikhaqautikkut • Pitquhiliqijitkut • Pivalliadjutikharnik imaalu Ingilradjutikhathat • Ilinniaqtulijitkut • Avatiliqijitkut • Kavamaliqijitkut • Inulirijitkut • Kiinaujaliqijitkut • Aanniaqtailinikkut • Havaktulijitkut • Maligaliqijitkut <p><u>Havagvingit havagviujunillu Maligaliurvinga Nunavut</u></p> <p><u>Maligatigut timiqutigijangit</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Apiqhuiviit Uuktufaarutininik • Nunavunmi Apiqhuiviani Maligaliqijitkut 	<p><u>Nunalaani Havagviungit</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Commission scolaire francophone du Nunavut • Ilinniaqtulijitkut Katimajit • Inuit Uqausinginnik Taiguusiliuqtiit • Maligaliqijinun Katimajit Nunavunmi • Taanngaliqinirmut Katimajit • Nunavunmi Ilihariaqpaalivik • Nunavunmi Nanminiqagtut Atukkirviit Kuapuliisitkut • Nunavut Pivalialikinikut Timigijat • Nunavunmi Iglulijirjuat • Qullit Nunavunmi Arnait Katimajit • Qulliq Alrujaqtuqtunik Ikumadjutiit • Havaktut Aanigitaagani Akiliutikhaniklu Kamisiujut <p><u>Quasi-judicial timiit (kikliqangittumik)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Inuit Pilaarutainut Ihumaliuqtit • Havaktuliqinirmut Atuqtakhainut Katimajit • Taanngaliqinirmut Laisikhainut Katimajit
--	--

³ *Idem*, makpiraq 4. Aviktuqhimajumi havagviujut titiraqhimajut uvani Naunaitkutaani A, B unalu C haffumani Kiinaujaliqinirmut Auladjutikkut Maligaq.

7. HULIDJUTINUN UNNIUDJUTIT

7.1. HAVAKTITILIRINIQ UNALU AJUIRHAJAKHANGINNIK

- Siksiujut havagaanginaqtut havaakhat⁴ Havagviani Uqauhikkut Kamisina.

Talvanga Qiqajalirvia 31, 2022, pingaut havaakhat havaktiniktut:

- Atannguqaq, Tuhagakhanut
- Ihivriuhiji Qaujijaijilu Havakti - Uivuitut

uvalu akitaqutaut havaktauliqtut attauhirmun havaamun:

- Aulapkaiji Hanaqidjutinun Upalungaijainirmun Atugakhanut
- Havaqatigilugit Havagviat Havaktuliqijitkut havaarijainnik naunaijainikkut havagviat ihuaqhaffaarlugit havaakhanut tukiliutaa inungnut Havaarijainut Havakti talvunga Atan'ngujanut Tuhaqtipkainikkut.
- Aulapkaiji Hanaqidjutinun Upalungaijautinun uvalu Maliruagahanun havagungnaiqtut uvani Ubluqtuhivia 2022.
- Tamna tuhaqtitijumajut atan'ngujamut ikajuktiujuq nuitiqtauhimajuq umiktirvikhaa ubluani Niqiliqivik 6, 2021. Maligagaqtut Nunavunmi Inuit Iqalungni, kikliqaqtut igluqakhaqangittuq.

Talvanga Qiqajalirvia 31, 2023, pingahut havaakhat havaktihaniktaujut:

- Ihivriuhiji Qaujijaijilu Havakti - Uivuitut
- Aulapkaiji Hanaqidjutinun Upalungaijainirmun Atugakhanut
- Aulapkaijimut Ikajuqti
- Havaktikhaqhiurniq Ihivriuhiji/Ilittuqhainirmut Havakti (Inuktitut) unalu Inuit Uqauhinginnun Tammaqtailinirmut Maligaaq Kivgaktiujuq Havakti havaktauliqtuq. Malruuk ihuaqtumik Inuit havaktiuniaqtun aituqtauvakhimajut havaakhainik.
- Qitiqqautijuq unalu Qiqajaluarvia 2023, havaktut pihimajut qaritaujami ajuiqhanirmik titiraqviki qaritaujami (ilaa).
- Uvani Qiqajaluarvia 2023, havaktut pihimajut Kavamat Nunavumi niuvirnikut ajuiqhanirmik.

⁴ Uqauhikkut Kamisina tikuaqtauhimajuq Kamisinamin Nunavunmi pitquidjutikkut Maligaliuvingmi, una havaaq unniudjutigingitaqut.

7.2. TINGMIDJUTIKHAT, KATIMADJUTIT UVALU QUVIAHUPKAINIRLU

- Uqauhiinut Kamisina upautijuq Hivuani Maligaliurvingmi Tikuaktauhimajunun Katimajiinun hapkununga Nunaqaqaaqtunun Ukiuqtaqtumilu Kavamaliqidjutainni hamani Ottawa uvani Ubluqtuhivia 30, 2023. Uqauhiinut Kamisina uqaqtuq havagviup pitqujainik uvalu naunaijaqhugit ajuqhautit aviktuqhimajumi piqaliqtuq Kavamatuqatkut Kavamatkut maliqatigingitait malruuk Nunavunmi Uqauhiinut Maligat, ukualuat ILPA. Tamna Uqauhiinut kamisina uqaqtuq taimaa Kanada akhuuqtuq pimmariktumik piplugu United Nations Uqariijautaa Pilaarutainut Nunaqaqaaqhimajut Inuit (UNDRIP) uqariijautaa Nunaqaqaaqhimajut inungnut. Kavamatuqatkut havagvingit, havagviit, havagviujut Nunavunmi maliqajukhat taffuminga Inuit Uqauhiinik Munaqhitikhaq (ILPA) Nunavunmi. Havagvia Uqauhiinut Kamisinap Nunavunmi (OLCN) aulahimaaqtumik tunijajut ihumaaluutunik kavamatuqatkuni timiujut, havagviit, havagviujut Nunavunmi. Taimaalu, ajuqhautit Havagviup atuqtait uqautigijaangani ihumaaluutit ilaupkaqhugit kavamatuqatkuni timiujut, havagviit, havagviilu Nunavunmi hapkua:
 - (a) Piqalluangittuq kiudjutimik uumannga uqariijaqtajut kavamatuqatkuni timiqutigijangit, havagvingit, havagviujutlu; unalu
 - (b) Hanalrutit akhuurutigilugit inmi maligahat ilaungitkaluaqtilugit, ihuiguuutit ihuangitpata.

Uqauhiinut Kamisina uqaqtuq una ihumaaluutaujuq taimaa kavamatuqatkut havagvingit, havagviit, havagviujutlu Nunavunmi munarijakhait piqalluanginmat Inuktut uqauhikkuuqtukut tuhapkaidjutikhanik, inungnut naunaitkutat, nivingajut, titiraqtiujuq, unalu ikajuqtaujumajunut ikajuutikhaq ihariagijaujuq ataani ILPA.

Unaluttauq, Uqauhiinut Kamisinanga tunihijuq hapkuninga uuktuutikhanik ihumaluutaujunik tunijauhijajut havagvianit:

Uuktuutigijaat 1: Inuktitut ilaungituq tautuktaujujkharnik ukuallu niruarutikhat talvuuna kinguliujunik kavamatuqatkuni niruarvikharni Nunavunmi;

Uuktuutinga 2: Naunaitkutaq pijut aaniaqtailinirmut, ukunatitut "mask ihariagijaujuq" atiliurlugu nivingaqtuq ukkuami niruaqtillugit ublungani, Qablunaanginnarmik, taimaa atauhirmik uqajuktut niruaqtut nunallaani;

Uuktuutinga 3: Nivingajut kavamatuqatkuni igluqpangni Qablunaatut unalu Uiviititun titiraqhimajut;

Uuktuutigijaat 4: Inuit kavamatkunni havaktut Nunavunmi akiliqtaungittut malruungnik-uqauhiqatunuk ikajurutimik taimaa Inuktut ihariagijaujuq havaarigiami havaangit aviktuqhimajumi.

Ihuaqhijaangani hapkua ihumaaluutit, Uqauhiinut Kamisina piliuqtuq ataani-titiraqhimajut pitquidjutit:

Pitqujaujuq 1: Angiqatigiingnirmut Nalunaitkutingit (Titiraliqinikkut hanalrutit)

Piliurluni MOU kavamatuqatkunnin havagviujut, havagviinnun, havagviujuniu Nunavunmi. Una pidjutauniaqtuq ihuaqhijuumirlugu tuhaqtitiniq uqauhiinut ajuqhautit uvalu ihuaqhilugit ihumaaluutit uqautaublutik kavamatuqatkuni havagviujut Nunavunmi.

Atuliqujaujuq 2: Maligaliurvingmi hanalrutikhaq

- Pihimajaangani Privy Uqaudjit kiunautiqaqtut atulingnikhaanun pitqujaujut Uqauhiinut ajuqhautit Nunavunmi uvalu Kanatami;
- Havaklugit naunaitumik kiklikhainik kavamatuqatkuni timiujut, havagviit, havagviujut aulajut Nunavunmi kiudjutigilugit OLCN pitqujaujut.
- Talvanga Qiqaijaluarvia 24 talvunga 28, 2023, Senator Cormier, ilauhimajuq Senator Dennis Glen Patterson, pulaaqhimajut Iqaluknik, Nunavumi, kangiqhijaangani nakuutqijanik inuujuhirnik nunami tungaviujulu ihumagijaujunik pijutiqaqtunik munarijaangani ilitarijahimajunik uqauhirnik Nunavumi, ajikutaqagituq qanuriniganik Kanatami uqauhiliqinikut nunagijaini. Senator Cormier unalu Dennis Glen Patterson havautituqtauvaktuq amihunut pitquhirmut numiqhutik niqiniklu.

Taimaalu, Senator Cormier katimaqatigijait Minista Uqauhinun.

- Uvani Qiqaijaluarvia 2023, Uqauhilirinirmut Kamisina katimaqatigijait Kiinaujaliqijitkut, Maligaliqijikkut, Pitquhiliqijikkut DMs unalu Aulapkaiji Maligaliqijikkut Pidjutiqaqtunik uqauhiinut maniliqtuutikhat.
- Havagvigalu atadjutiqaqtuq hapkununga Treasury Katimajiit uqautigijaangani attauhiq ihumaaluutit mikhaagun malruungnik uqauhiqaqtunun hauniit Inuktitut-uqajuktut havaktut kanatap Kavamainun. Atauhiq titirahimajuq takuinarialik uvani Ilaliutihimajuq A.

7.3. INUNGNUT IKAJUQTUT

- Nunatsiaq News apiqhuqtat Uqauhiinut Kamisina kavamatuqatkut niruarvikhani.
- Hamani taiguani makpiraaaliuqtaa apirhuqtauniq uuminnga Havagvinga Uqauhilirinirmut Kamisina unalu Microsoft numiktiqi.
- Apiqhuiniq atuqhugu Microsoft: Itquumajuq AI
- CBC naalautikkut apiqhuiniq
- CBC-kut tuukhiqtuut uqauhiliqinikut ihumaqhuutainik ihumagijaujunik

- Blog Post talvanga Microsoft Real AI apiqhuinikkut
- CBC North-kut apiqhuqtaujujut pidjutiqaqtunik GG-kut uqauhiillu ihumaluutaujujut
- APTN tuhaadjutikhangit apiqhuqtat talvuuna GG unalu uqauhiinut ihumagijauhijamajunik
- CBC News – « the Rundown » apiqhuqtat pidjutiqaqtunik uqauhiinut ihumaluutaujujunik
- News North apiqhuinikkut mikhaagun Kuugaruk apqutini naunaitkutit Inuktitut
- CBC Iqalaaq Apiqhuiniq minut Embassy West
- MS Numiktiriji qun'ngiaqhaliuqhijamajuq qun'ngiararhamik unalu titiravikhaq blog
- CBC Northbeat apiqhuinikkut minutigut Inuktitut uqauhiinut tatqiqhiut
- Apiqhuidjutit hapkununga CBC Iqalaaq mikhaagun Uqauhiinut tatqiqhiut
- CBC apiqhuqtat Tausunni
- Apiqhuitut Nunaqaqqaqtut uqauhiannik spotlight blog
- Tuhaumapkaitjutinut apiqhuqtat pidjutiqaqtunik kavamatuqatkut niruarnikkut niruarvikhangit imaalu takunnaqtunik katimajjiinut

7.4. HAVAAKHAT

- Ihivriutavut iniqhimajaat Inuit Uqauhiinut Ihumaliurutit tunijauhijamajut nanminirijaujunut, angiqtauhimajut malikhimalugillu humiliqaak pijariaqaqqat.
- Ihivriutavut ihumaaluutigijaujujut titiraqtauhimajut tujuutauhimajut ukununga OLC.
- Naunaijarumajaqqut pitqujauhijamajut ukununga OLC Atuqtakhainik tamainin GN Havagviinit.
- Ihivriutavut Inuit uqauhiinut ihumaliurutiit uuktuutinga unalu maliktakhat piinarialaqhimajait tamainni Nunavunmi uqauhiit.
- Tamna anginiqpaq pinahuarni uvani 2023 ihivriurni tapkuat malruk Nunavut uqauhioinut maliqajakhangit Maligait. Havagvia Uqauhiinut Kamisinap havaktait tamatiktumik ihivriurutit hapkua *Nunavunmi Iltarijauhijamajut Uqauhiit Maligaq unalu Inuit Uqauhingit*

Tammaqtailininga Maligaq. Uqauhiinut Kamisinanga takunnaqtuq Maligaliurvingmi Apitilirvia 25, 2023.

8. IHUMAALUUTIT UVALU INUIT UQAUHIINUT IHUMALIURUTIT

8.1. IHUMAGIJAUJUT

Havagiangani havaangit, Havagvia Uqauhiinut Kamisinap (OLC) havaktait aalakiit hulidjutit, ilaujut ihivriurutit ihumaaluutinun inungnin. Ihumaaluutit pihimajut kitut Nunavunmiun, ilaujut inungnun, uqaqtaqtut naammagingitainik uvaluuniin ihumaaluutikkut tunihinirmun tuhaqtitinirmun kivgaqtuutinunlu Inuktut, Qablunaatut uvaluuniit Uiviititun uvaluuniin nakuuluangitut qanuriniit kivgaqtuutit tunijaujut.

Ihariagijaujuq titirariami ihumaaluutigijaujut uumunnga:

- Naunairlugit Nunavunmiut uqauhiinut pilaarutait pittiaqtaujut
- Qiniqhiaplutik ihuaqhaidjutikhainik
- Unniudjutigilugit ajuqhautit
- Amigaigjuumilugit ilituqhaidjutit uqauhiinut pilaarutit uvalu pijakhat aviktuqhimajuni hulivingni, haamlatkut, nanminiqaqtut havagviit kavamatuqatkuni havagviit (havaaqaqtut timiujut⁵)

Tamna atuqhimajangit timiqutigijangit akhuuqhimajakhaat ihuaqhinahuarlugit haffuminngatut tuhagakhanut havaktit unalu atanngujat haffumani uqauhiinut piliriakhat, qimilrurlugit uuktuutigijangit unalu maliktakhangit ilaliutigijangit tuhagakhanut ikajuutikhangillu inungnut tamainnut ilitarijauhijaujut uqauhiinut unalu pilimmakhariangani munarijakhaat maliktaujarialiit.

Ihumaaluutit pijaujut

NAUNAIQTAKHAQ: Tukhiut kangiqhidjutinik ihumaaluutaungituq havaktaungituq OLC. Kihimi, uuktuqtuq pilaarutiqaqtuq tunihilutik ihumaaluutinik ihumagigumik pilaarutimingnik pijaamingni kivgaqtuutinik ilitarijauhijaujuni uqauhirmingni aturumajamingnik ilitarijaungitpat tunijaungitpatlu.

⁵ Takulugu Naunaitkutaani 6.3 – Aviktuqhimajuni havagviujuni naunaiqtauhimajut umanga Maligarmi

2021-2022

NAUNAITKUT 1

QAFFIUNIIT IHUMAALUUTIT TUNIJAUJUT

Ihumaaluutigijaujut	Nampait
Pipkaqtittauttaaqtun	22
Pipkaqtitaulimaittun	7
Atauttimun	29

NAUNAITKUT 2

IHUMAALUUTIT NAUNAIJAUTAA TUHAQTITINIKKUT

Naunaijautaa tuhaqtitinirmun	Qaffiujut ihumaaluutigijaujut
Uqaqhuni (inmikkut upakhugu uvaluuniit hivajautikkut)	5
Titiraqhimajumik (titirakkut, kajumiktukkut imaaluuniit qaritaujakkut titirarvikkut)	21
Aallat (Media & OLC)	3
Atauttimun	29

NAUNAITKUT 3

IHUMAALUUTIGIJAUJUT NAUNAIJAQTAUHIMAJUT UQAUHIINUT

Uqauhiq	Nampait
Inuktut	27
Uviititun	2
Inuktut unalu Uviititun	0
Atauttimun	29

NAUNAITKUT 4

IHUMAALUUTIT TUNJAUJUT NAUNAJAQTUHMAMAJUT HAVAGVIITIGUT

Havagviujun	Nampaa
Ukiuqtaqtumi Avikturvia	14
Haamlatkut	1
Inmikkut	10
Kavamatuqatkut	4
Aalat (naunajaqhimajut havagviit maligani/frivolities, futile/bad faith/	0
Atauttimun	29

NAUNAITKUT 5

PITTAQTUT UVALU IHUANGITUT IHUMAALUUTIT NAUNAJAQHIMAJUT HAVAGVINGMIN

Havagviujun	Pipkaqtittauttaaqtun	Pipkaqtitaulimaittun	Atauttimun
Ukiuqtaqtumi Avikturvia	14	0	14
Haamlatkut	1	0	1
Inmikkut	5	5	10

Kavamatuqatkut	2	2	4
Aalat (naunaijaqhimajut havagviit maligani/frivolities, futile/bad faith/	0	0	0
Atauttimun	22	7	29

2022-2023

NAUNAITKUT 1

QAFFIUNIIT IHUMAALUUTIT TUNJAUJUT

Ihumaaluutigijaujut	Nampait
Pipkaqtittauttaaqtun	12
Pipkaqtitaulimaittun	4
Atauttimun	16

NAUNAITKUT 2

IHUMAALUUTIT NAUNAJAUTAA TUHAQTITINIKKUT

Naunajautaa tuhaqtitinirmun	Qaffiujut ihumaaluutigijaujut
Uqaqhuni (inmikkut upakhugu uvaluuniit hivajautikkut)	6
Titiraqhimajumik (titirakkut, kajumiktukkut imaaluuniit)	6

qaritaujakkut titiravikkut)	
Aallat (Media &OLC)	4
Atauttimun	16

NAUNAITKUT 3

IHUMAALUUTIGIAUJUT NAUNAJAQTAUHIMAJUT UQAUHIINUT

Uqauhiq	Nampait
Inuktut	13
Uiviititun	0
Inuktut unalu Uiviititun	3
Atauttimun	16

NAUNAITKUT 4

IHUMAALUUTIT TUNJAUJUT NAUNAJAQTAUHIMAJUT HAVAGVIITIGUT

Havagviujun	Nampaa
Ukiuqtaqtumi Avikturvia	9
Haamlatkut	0
Inmikkut	3
Kavamatuqatkut	4
Aalat (naunajaqhimajut havagviit maligani/frivolities, futile/bad faith/	0
Atauttimun	16

NAUNAITKUT 5

PITTAAQUT UVALU IHUANGITUT IHUMAALUUTIT NAUNAJAQHIMAJUT HAVAGVINGMIN

Havagviujun	Pipkaqtittauttaaqtun	Pipkaqtitaulimaittun	Atauttimun
Ukiuqtaqtumi Avikturvia	9	0	9
Haamlatkut	0	0	0
Inmikkut	3	0	3
Kavamatuqatkut	2	2	4
Aalat (naunajaqhimajut havagviit maligani/frivolities, futile/bad faith/	0	0	0
Atauttimun	14	2	16

2023-2024

NAUNAITKUT 1

QAFFIUNIIT IHUMAALUUTIT TUNIJAUJUT

Ihumaaluutigijaujut	Nampait
Pipkaqtittauttaaqtun	14
Pipkaqtitaulimaittun	5
Atauttimun	19

NAUNAITKUT 2

IHUMAALUUTIT NAUNAJAUTAA TUHAQTITINIKKUT

Naunaijautaa tuhaqtitinirmun	Qaffiujut ihumaaluutigijaujut
Uqaqhuni (inmikkut upakhugu uvaluuniit hivajautikkut)	2
Titiraqhimajumik (titirakkut, kajumiktukkut imaaluuniit qaritaujakkut titirarvikkut)	12
Aallat (Media &OLC)	5
Atauttimun	19

NAUNAITKUT 3

IHUMAALUUTIGIAUJUT NAUNAIJAQTAUHIMAJUT UQAUHIINUT

Uqauhiq	Nampait
Inuktut	13
Uviititun	1
Inuktut unalu Uviititun	5
Atauttimun	19

NAUNAITKUT 4

IHUMAALUUTIT TUNIAUJUT NAUNAIJAQTAUHIMAJUT HAVAGVIITIGUT

Havagviujun	Nampaa
Ukiuqtaqtumi Avikturvia	6
Haamlatkut	1
Inmikkut	9

Kavamatuqatkut	2
Aalat (naunaijaqhimajut havagviit maligani/frivolities, futile/bad faith/	1
Atauttimun	19

NAUNAITKUT 5

PITTAQUT UVALU IHUANGITUT IHUMAALUUTIT NAUNAJAQHIMAJUT HAVAGVINGMIN

Havagviujun	Pipkaqtittauttaaqtun	Pipkaqtitaulimaittun	Atauttimun
Ukiuqtaqtumi Avikturvia	6	0	6
Haamlatkut	1	0	1
Inmikkut	5	4	9
Kavamatuqatkut	2	0	2
Aalat (naunaijaqhimajut havagviit maligani/frivolities, futile/bad faith/	0	1	1
Atauttimun	14	5	19

8.2. INUIT UQAUHIINUT IHUMALIURUTIT

Tamna *Inuit Uqauhingit Tammaqtailininga Maligaq* (ILPA) pijariaqaqtut nanminiaqaqtut havagviit, haamlatkut, kavamatuqatkuni havagviit, timiujut havagviujut Nunavunmi tunihijut inmi tuhaqtidjutitik uvalu kivgaqtuutitik inungnun Inuit Uqauhiinut. Tapkua tuhaqtidjutit uvalu kivgaqtuutit ilaujut naunaitkutit, nivingajut, nanminiaqaqtut tuhaqtidjutit, uvalu titiraqtiit uvalu akiliqtuijunun/ikajuqtaujunun kivgaqtuutit.

Talvanga Qiqaijalirvia 31, 2022, tunijaujugut 19 Inuit uqauhiinut ihumaliurutit, imaatut 7 angiqtauhimajut ukualu 12 aullaranginnaqtumik havaktaujukhat. Ihivriuqtavut atauttit upalungaijautit uvalu qujaginaq apiqhuutit hiniktaqvikhanun uvaluuniin kangiqhidjutinun.

Tamna Inuit uqauhirnik upalungaijautikharnik atuqtakharnik, atuqujugut havagviingit titiragianganik atauhirmik ikajugianganik upalungaijautikharnik aulatitijaangatlu Inuit uqauhirnik upalungaijautikharnik. Taimaittuq ihumaliurut ikajuutaujuq hanalrut; pipkaijuq timiqutaujunik hivunikhaliuriami hivunikhani hulidjutikhanik ihariagijaujun malingnikkut uumani *Inuit Uqauhingit Tammaqtailininga Maligaq* ikajurniaqtait munarilugit maliguattiaqpagait.

9. MANIKTIGUT UNNIUDJUTIT

Naunaitkutat Maniit atuqtangillu unalu akiliqtakhat

PINGAHUNI UKIUNI NAUNAINAINIQ NAITTUQ

	2023-2024	2022-2023	2021-2022
Maniit Atuqtaujuqhat	\$1,290,000	\$1,290,000	\$1,290,000
Akiliutiit			
Havaktit akikhait	776,627	625,705	616,048
Havakaffuktut Akiliuhiakhait	59,717	31,024	74,966
Tingmidjutingit unalu ingilradjut	925	2,396	3,026
Atuqtakhat tamajakhallu	14,610	10,001	8,385
Niuviktauhimajut kivgaqtuutit	5,309	12,006	28,838
Auladjutit	0	0	0
Kivgaqturnikkut katulaat	256,686	264,097	204,556
Akiligakhat uvalu akiliqtuqtaujuq	1,600	4,994	8,462
Aallat akiliqtugait	0	0	0
Takunnaqtut Piquitit	0	7,339	0
Qagitaujat qaritaualiqutikkut tamajat 800		10,683	5,543
Atauttimut Akiliqtuqtaujuq	1,116,273	968,245	949,824
Aulapkaijuq ilakungat (atugaq)	173,727	321,755	340,176